

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA MARARIU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 23957/03)

Hotărâre

Strasbourg

16 martie 2010

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Marariu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Ann Power, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu la 23 februarie 2010,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 23957/03 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Dumitru Marariu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 11 iunie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul pretinde o atingere adusă dreptului său la un proces echitabil ca urmare a neexaminării de către instanțele naționale a cererii de rambursare a cheltuielilor de judecată și o atingere adusă dreptului său la respectarea bunurilor sale, ca urmare a refuzului acestora de a dispune rambursarea cheltuielilor respective.

4. La 23 aprilie 2008, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 din Convenție și pe art. 1 din Protocolul nr. 1. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1937 și locuiește în Ploiești.

6. Reclamantul este proprietarul unui apartament dintr-un imobil ale cărui cheltuieli sunt administrate de Asociația de locatari a imobilului 11 Ploiești Vest („asociația”).

7. La 11 octombrie 2001, asociația a sesizat Judecătoria Ploiești cu o acțiune împotriva reclamantului pentru a obține obligarea acestuia la plata cheltuielilor de întreținere pentru perioada cuprinsă între iunie 2000-iunie 2001.

8. La 12 noiembrie 2001, reclamantul a depus observații scrise în apărarea sa, susținând că își plătitese deja cheltuielile de întreținere și solicitând rambursarea cheltuielilor de judecată efectuate în cursul procedurii inițiate de asociație.

9. La ședința care a avut loc la 14 noiembrie 2001, instanța a pronunțat o încheiere, dispunând o expertiză în sarcina reclamantului, pentru a se stabili dacă acesta își plătitese într-adevăr cheltuielile de întreținere în totalitate.

10. La 17 ianuarie 2002, reclamantul și-a completat cererea privind cheltuielile de judecată, adăugând suma cheltuielilor de expertiză pe care le plătitese, precum și alte cheltuieli aferente cauzei.

La ședința din 27 martie 2002, reclamantul a contestat concluziile raportului de expertiză.

11. Prin hotărârea din 5 iunie 2002, judecătoria a constatat că din raportul de expertiză reieșea că reclamantul plătitese în totalitate cheltuielile de întreținere și a luat act de renunțarea asociației la acțiunea sa. Instanța a concluzionat că acțiunea nu mai avea obiect. Aceasta nu s-a pronunțat cu privire la rambursarea cheltuielilor de judecată ale reclamantului.

12. Reclamantul a formulat recurs în fața Tribunalului Prahova, susținând că judecătoria nu îi examinase cererea de rambursare a sumelor de 6 122 467 lei vechi românești (ROL) și de 1 247 482 ROL cu titlu de cheltuieli de judecată.

13. La ședința din 20 octombrie 2002, reclamantul a informat instanța că nu contesta soluționarea pe fond, ci numai faptul că judecătoria omisese să îi examineze cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată, inclusiv a cheltuielilor de expertiză.

14. Prin hotărârea din 6 decembrie 2002, rămasă definitivă la 18 decembrie 2002, tribunalul a respins recursul reclamantului. Acesta a hotărât că cererea sa de rambursare a sumei de 6 122 467 ROL fusese formulată pentru prima dată în cadrul recursului și că, prin urmare, era inadmisibilă. În ceea ce privește rambursarea sumei de 1 247 482 ROL, instanța a constatat că, din partea introductivă a hotărârii pronunțate în primă instanță, nu reieșea că reclamantul ar fi formulat o asemenea cerere. Reclamantul a fost obligat să plătească cheltuielile de judecată aferente recursului, în valoare de 1 500 000 ROL.

15. Reclamantul a formulat contestație în anulare împotriva acestei hotărâri, pe motiv că instanțele ordinare nu îi examinaseră cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată. Prin hotărârea definitivă din 22 mai 2003, Tribunalul Prahova a respins contestația, considerând că motivul invocat de reclamant nu intra sub incidența cazurilor prevăzute de legea privind exercitarea acestei căi de atac extraordinare și că, în orice caz, acesta putea recupera cheltuielile de procedură prin deschiderea unei proceduri civile separate. Reclamantul a fost obligat la plata cheltuielilor de judecată.

16. Prin decizia din 14 octombrie 2003, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a respins cererea reclamantului ca parchetul să formuleze un recurs în anulare extraordinar împotriva hotărârilor din 6 decembrie 2002 și 22 mai 2003, din cauza lipsei de motive pentru introducerea unei asemenea proceduri.

17. La 23 iunie și 3 septembrie 2003 și la 12 ianuarie 2004, asociația a solicitat poprirea pensiei reclamantului, în valoare de 1 672 000 ROL, pentru plata cheltuielilor de judecată. Prin hotărârea definitivă din 12 decembrie 2003, contestația reclamantului împotriva executării a fost respinsă de Judecătoria Ploiești, pe motiv că executarea avea ca temei legal hotărârea din 6 decembrie 2002 prin care acesta era obligat la plata cheltuielilor de judecată.

18. La 10 martie 2004, reclamantul a depus o plângere penală la Parchetul de pe lângă Judecătoria Ploiești împotriva membrilor din conducerea asociației și a unor angajați din primărie pentru abuz în funcție, abuz de încredere, escrocherie, fals și uz de fals. La 19 aprilie

2005, parchetul a pronunțat o ordonanță de neîncepere a urmăririi penale. Reclamantul a contestat această ordonanță în fața Judecătoriei Ploiești care, prin hotărârea din 2 iunie 2005, a confirmat neînceperea urmăririi penale. În urma recursului reclamantului, prin hotărârea din 26 septembrie 2005, rămasă definitivă, Tribunalul Prahova a confirmat hotărârea pronunțată în primă instanță.

19. Reclamantul a formulat o contestație în anularea hotărârii din 26 septembrie 2005 care a fost declarată inadmisibilă, la 21 noiembrie 2005, de Tribunalul Prahova. Cererea sa de strămutare al dosarului către o altă instanță, depusă în timpul procedurii de retractare, a fost respinsă de Înalta Curte de Casație și Justiție la 19 mai 2006.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

20. Dispozițiile relevante ale Codului de procedură civilă prevăd următoarele:

Art. 274

„(1) Partea care cade în pretenții va fi obligată, la cerere, să plătească cheltuielile de judecată.

(2) Judecătorii nu pot micșora cheltuielile de timbru, taxe de procedură și impozit proporțional, plata experților, despăgubirea martorilor, precum și orice alte cheltuieli pe care partea care a câștigat va dovedi că le-a făcut.

(3) Judecătorii au însă dreptul să mărească sau să micșoreze onorariile avocaților, potrivit cu cele prevăzute în tabloul onorariilor minimale, ori de câte ori vor constata motivat că sunt nepotrivite de mici sau de mari, față de valoarea pricinii sau munca îndeplinită de avocat.”

21. Dreptul de a obține rambursarea cheltuielilor de judecată este considerat în doctrină fie ca decurgând direct din lege, fie ca având drept temei teoria culpei procesuale a părții care, contestând – chiar și cu bună-credință - pretențiile celeilalte părți, a obligat-o pe aceasta să declanșeze o procedură judiciară care a cauzat cheltuieli pentru a obține recunoașterea dreptului său. Existența sau absența unei culpe materiale sau profesionale și a bunei-credințe a părții care a pierdut sunt irelevante în această privință.

22. Din doctrină reiese că, atunci când reclamantul renunță la acțiunea sa după comunicarea cererii introductive de instanță, instanța poate, la solicitarea părâtului, să oblige reclamantul să suporte cheltuielile de judecată. De asemenea, instanțele naționale au obligația de motivare a deciziilor privind cheltuielile de judecată (a se vedea, de exemplu, Deleanu Ion, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Editura C.H. Beck, 2007, pct. 22).

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

23. Reclamantul pretinde că faptul că instanțele naționale nu i-au examinat cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată aduce atingere dreptului său la un proces echitabil, astfel cum este prevăzut la art. 6 § 1 din Convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...] care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”.

A. Cu privire la admisibilitate

24. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

25. Reclamantul susține că instanțele au omis să îi examineze cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată, în ciuda faptului că a formulat această cerere de mai multe ori și în diferite stadii ale procedurii.

26. Guvernul contestă argumentul reclamantului și subliniază că instanța de recurs a oferit un răspuns specific și explicit la toate capetele de cerere invocate de reclamant, inclusiv la cel privind cheltuielile de judecată. Prin urmare, Guvernul consideră că procedura care s-a derulat în fața instanțelor interne a respectat cerințele unui proces echitabil.

27. Curtea reamintește că, deși art. 6 § 1 din Convenție nu reglementează admisibilitatea și forța probantă a capetelor de cerere ale părților, acesta impune instanțelor obligația de a efectua examinarea efectivă a acestora, cu excepția evaluării relevanței lor (*Vlasia Grigore Vasilescu împotriva României*, nr. 60868/00, pct. 38, 8 iunie 2006).

28. De asemenea, Curtea reamintește jurisprudența sa, conform căreia o instanță superioară poate, în anumite cazuri, să remedieze deficiențele procedurii în primă instanță [*Kyprianou împotriva Ciprului* (GC), nr. 73797/01, pct. 134, CEDO 2005-XII] și adaugă că este ușor de conceput ca o astfel de instanță să înlocuiască decizia viciată cu propria decizie, cu condiția ca aceasta să respecte garanțiile de la art. 6 [a se vedea *mutatis mutandis*, *Lorsé împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 44484/98, 27 ianuarie 2004, și *K.C.M. împotriva Țărilor de Jos*, nr. 21034/92, decizia Comisiei din 9 ianuarie 1995].

29. Or, Curtea constată că, în speță, instanța care se pronunță în primă instanță a omis să examineze cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată ale reclamantului. În plus, tribunalul care s-a pronunțat în recurs s-a limitat să examineze conținutul hotărârii pronunțate în primă instanță, fără să verifice dacă reclamantul formulase într-adevăr o asemenea cerere (a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, *Albina împotriva României*, nr. 57808/00, pct. 34, 28 aprilie 2005).

30. Astfel, Curtea observă că din documentele trimise de reclamant reiese că, în observațiile scrise în apărare, depuse la Judecătoria Ploiești la 12 noiembrie 2001, acesta a solicitat rambursarea sumei de 500 000 ROL cu titlu de cheltuieli de judecată. Din încheierea din 14 noiembrie 2001 rezultă că aceste observații au fost depuse la dosar. În afară de aceasta, reclamantul și-a completat cererea la 17 ianuarie 2002, pentru a include cheltuielile de expertiză în cadrul acesteia.

31. Curtea constată că, în ciuda cererii explicite a reclamantului, hotărârea din 5 iunie 2002 a Judecătoriei Ploiești nu s-a pronunțat cu privire la cheltuielile de judecată. În hotărârea sa din 6 decembrie 2002, Tribunalul Ploiești s-a limitat să confirme hotărârea pronunțată, fără să verifice dacă reclamantul își prezentase într-adevăr cererile cu titlu de cheltuieli de judecată.

32. Aceste elemente sunt suficiente Curții pentru a concluziona că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

A. Cu privire la admisibilitate

33. Guvernul invocă o excepție de incompatibilitate *ratione materiae*, susținând că reclamantul nu beneficiază de o dispoziție legală sau de o hotărâre judecătorească care să îi recunoască dreptul de proprietate asupra sumelor solicitate cu titlu de cheltuieli de judecată, astfel încât nu este titular al unui „bun” sau al unei „speranțe legitime”, în sensul Convenției, în raport cu sumele în litigiu.

34. Reclamantul contestă acest argument.

35. Curtea consideră că excepția Guvernului este strâns legată de substanța capătului de cerere pe care reclamantul îl întemeiază pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, astfel încât este necesar să fie unită cu fondul.

B. Cu privire la fond

36. Reclamantul denunță o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, din cauza refuzului instanțelor naționale de a dispune rambursarea cheltuielilor de judecată, la care consideră că are dreptul, în temeiul dispozițiilor din Codul de procedură civilă.

37. Guvernul subliniază că ingerința pretinsă era prevăzută de lege, urmarea un scop legitim și era proporțională cu scopul urmărit.

38. Curtea constată că respectivul capăt de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție este legat în mod direct de cel examinat din punct de vedere al art. 6 § 1 din Convenție. Aceasta observă că, în speță, instanțele s-au mulțumit să constate că asociația renunțase la acțiunea sa împotriva reclamantului, fără să examineze cererea acestuia din urmă pentru a obține rambursarea cheltuielilor de judecată cauzate de procedură sau să motiveze culpa procesuală aferentă obligării reclamantului la plata cheltuielilor de judecată.

39. În afară de aceasta, Curtea observă în egală măsură că, astfel cum s-a menționat în hotărârea definitivă din 22 mai 2003 a Tribunalului Prahova, reclamantul poate recupera cheltuielile de procedură printr-o acțiune civilă separată, pe care nu a introdus-o în fața instanțelor naționale competente.

40. Având în vedere considerațiile precedente, Curtea respinge excepția preliminară a Guvernului, declară capătul de cerere admisibil și hotărăște că, ținând seama de constatarea încălcării art. 6 § 1 din Convenție, nu este necesar să se pronunțe și din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Glod împotriva României*, nr. 41134/98, pct. 45 și 46, 16 septembrie 2003 și *Vlasia Grigore Vasilescu împotriva României*, nr. 60868/00, pct. 50, 8 iunie 2006).

III. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI

41. În baza art. 6 § 1 din Convenție, reclamantul se plânge de refuzul procurorului general de a admite cererea sa de recurs extraordinar în anularea hotărârilor definitive din 6 decembrie 2002 și 22 mai 2003.

42. Prin comunicarea din 22 noiembrie 2006, invocând art. 6, 13 și 17 din Convenție, reclamantul s-a plâns de soluționarea plângerii penale pe care a formulat-o împotriva membrilor asociației, precum și de echitatea acestei proceduri.

43. Ținând seama de toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la pretențiile formulate, Curtea constată că nu s-a adus nicio atingere drepturilor și libertăților garantate de articolele invocate ale Convenției. Reiese că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din Convenție.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

44. Art. 41 din Convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

45. Reclamantul solicită 1 640 lei (RON) cu titlu de prejudiciu material și 25 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral.

46. Guvernul se opune acordării acestor sume.

47. Curtea constată că, în speță, singura bază care trebuie reținută pentru acordarea unei reparații echitabile constă în faptul că reclamantul nu a beneficiat de un proces echitabil, cu încălcarea art. 6 § 1 din Convenție, deoarece instanțele naționale nu s-au pronunțat cu privire la cererea sa de acordare a cheltuielilor de judecată.

48. În speță, pronunțându-se în echitate, Curtea consideră că trebuie acordată reclamantului suma de 1 000 EUR pentru toate prejudiciile.

B. Cheltuieli de judecată

49. Reclamantul nu a solicitat nicio sumă cu acest titlu.

C. Dobânzi moratorii

50. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Unește cu fondul excepția preliminară a Guvernului referitoare la incompatibilitatea *ratione materiae* privind art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție și o respinge;*

2. *Declară cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 din Convenție și pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;*

3. *Hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;*

4. *Hotărăște că nu este necesar să se examineze capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;*

5. *Hotărăște:*

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, pentru toate prejudiciile, suma de 1 000 EUR (o mie de euro), care trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

6. *Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.*

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 16 martie 2010, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte